

Hanna Kruk

Akademia Morska w Gdyni

Dariusz Waldziński

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

**ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY I KONKURENCYJNOŚĆ
REGIONÓW – ROZWAŻANIA TEORETYCZNE**

Streszczenie: Współcześnie wymienia się dwie alternatywne ścieżki rozwoju prowadzące do zwiększenia dobrobytu społecznego i rozwoju regionu. Jedną z nich jest rozwój trwały i zrównoważony, a drugą – wzrost konkurencyjności. Jednak niektórzy ekonomiści uważają, że te dwie drogi wykluczają się wzajemnie. Celem tego artykułu jest zaprezentowanie podobieństw i różnic istniejących między pojęciami: *rozwój zrównoważony* oraz *konkurencyjność regionów*. Jako podsumowanie przedstawiono porównanie tych pojęć w odniesieniu do różnorodnych kryteriów oraz potencjalne szanse i ograniczenia w rozwoju regionalnym.

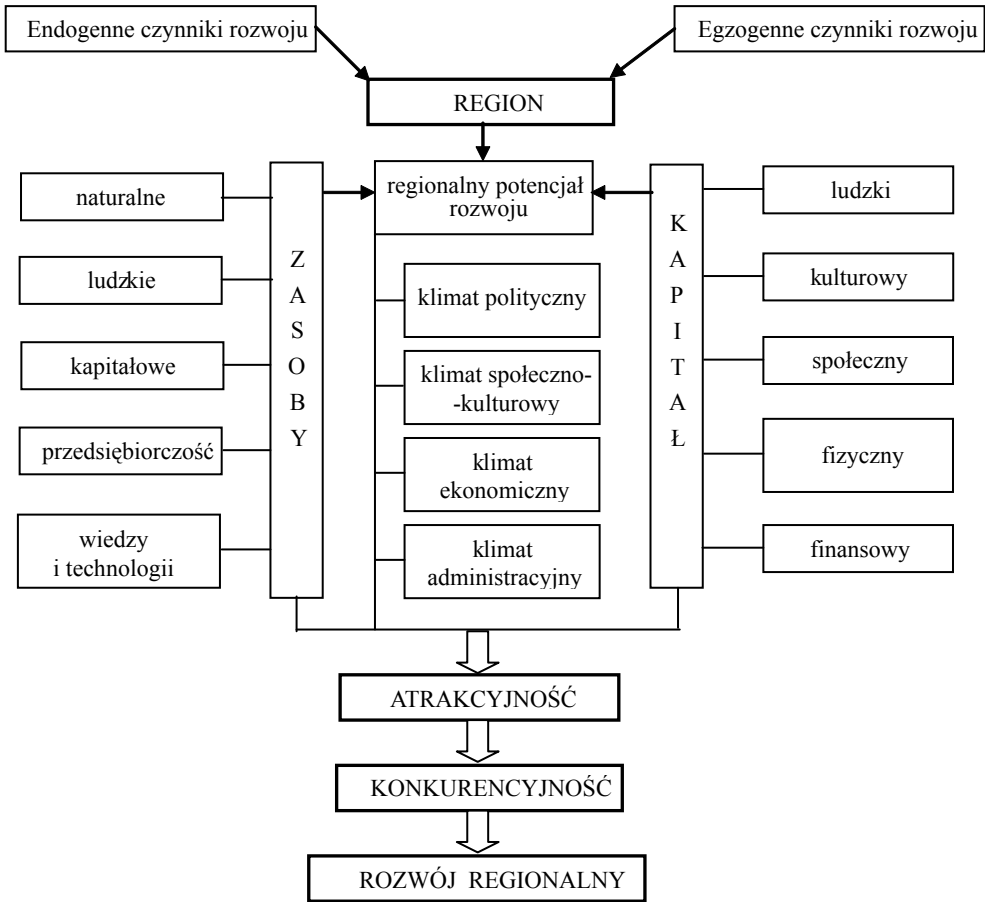
1. Wstęp

Rozwój regionów jest związany z możliwościami racjonalnego wykorzystania ich potencjału. Z jednej strony mówi się o konieczności prowadzenia rozwoju ekonomiczno-społecznego zgodnie z uwarunkowaniami przyrodniczymi i konieczności zachowania najcenniejszych walorów środowiska, z drugiej zaś – o konkurowaniu regionów, zwiększaniu ich konkurencyjności, m.in. przez wykorzystanie zasobów. Oba rozwiązania mają prowadzić do wzrostu gospodarczego i poprawy dobrobytu. Czy te dwa nurty współczesnego rozwoju gospodarczego można pogodzić czy też wykluczają się one wzajemnie? Artykuł stanowi próbę odpowiedzi na to pytanie.

2. Rozwój regionalny

Pojęcie rozwoju gospodarczego dotyczy wielu zmian: zarówno tych ilościowych (mierzonych np. poziomem PKB), jak i jakościowych. W odniesieniu do regionów pojęcie to oznacza wzrost ich potencjału gospodarczego (w tym wzrost produkcji, poziomu inwestowania, eksportu itp.), wzrost konkurencyjności oraz poprawę jakości życia ich mieszkańców w długim czasie [Chądzyński, Nowakowska, Przygodzki

2007, s. 43-44]. Na rozwój regionu wpływ ma wiele różnorodnych elementów i zachodzące między nimi relacje.

Rys. 1. Czynniki rozwoju regionu

Źródło: na podstawie [Waldziński 2005, s. 46].

Na rozwój regionu oddziałują różnorodne czynniki, zarówno egzogenne, jak i endogenne, w tym potencjał, zasoby oraz kapitał (rys. 1).

Najmniej jednoznaczne jest pojęcie potencjału. Może ono oznaczać wszystkie elementy, które nie są jeszcze w danym regionie odkryte. Istniejące w regionie czynniki rozwoju mogą nie być uaktywnione, np. ze względów politycznych, jak było chociażby z regionami polskimi w systemie totalitarnym. Z drugiej strony, przez potencjał rozwoju regionu można rozumieć uwarunkowania instytucjonalne. Chodzi tu o takie czynniki, jak klimat: polityczny, społeczno-kulturowy, ekonomiczny oraz administracyjny. Elementy te mają głównie charakter kulturowy, nawiązując do spe-

cyficznej danemu regionowi tożsamości zbiorowej. Na tożsamość taką składają się m.in.: tradycje przedsiębiorczości, stosunek mieszkańców do innowacji, nastawienie do bezpośrednich inwestycji zagranicznych, sprawność władz regionalnych i lokalnych w obsłudze inwestorów, aktywność w zakresie promocji regionu itd.

Zasoby to czynniki zauważalne oraz identyfikowalne przez władze regionalne, ale nie wszystkie zasoby są przez władze regionalne wykorzystywane. Na przykład zasoby naturalne mogą być niewykorzystywane ze względu na brak środków finansowych, odpowiednich technologii lub ograniczenia związane z ochroną środowiska. Zasoby ludzkie mogą nie być wykorzystywane ze względu na politykę gospodarczą władz centralnych, co z kolei zmusza najzdolniejszych, najbardziej wykształconych oraz kreatywnych mieszkańców do emigracji, co ma miejsce aktualnie w Polsce. Prowadzące politykę rozwoju władze regionalne mają w takiej sytuacji ograniczone instrumenty działania, a w efekcie różne zasoby nie są wykorzystywane w celach prorozwojowych.

Na kapitał rozwoju regionu składają się czynniki już uruchomione. Mają one różnorodny charakter, jednak za najważniejsze należy uznać infrastrukturę gospodarczą, w tym techniczną, transportową, infrastrukturę ochrony środowiska przyrodniczego, infrastrukturę kulturową (np. teatry, filharmonie, muzea, galerie artystyczne), społeczną (np. wyższe uczelnie, ośrodki R+D, szkolnictwo, ośrodki ochrony zdrowia i opieki społecznej), turystyczną itp. Ważne znaczenie ma także infrastruktura wspierania biznesu. Istotny jest też kapitał społeczny, który przejawia się w oddolnej aktywności obywatelskiej przez organizacje pozarządowe, ale też we wzajemnym zaufaniu oraz zdolności do kształtowania demokratycznej przestrzeni obywatelskiej w regionie.

Można przyjąć, że władze regionalne oraz zaangażowane wspólnoty społeczne mają wpływ bezpośredni lub pośredni na endogenne czynniki rozwoju. Nie mają jednak wpływu na czynniki egzogenne, które zachodzą w otoczeniu regionów, w tym na globalne przemiany kulturowo-cywilizacyjne. Społeczności regionalne muszą się do nich przystosować, próbując rozwiązać ekonomiczno-kulturowy paradoks – tożsamość i podtrzymywanie tradycji vs. kreatywność i innowacyjność. Omówienie dylematów z tym związanych przekracza zakres niniejszego artykułu.

3. Rozwój trwały i zrównoważony

Rozwój trwały i zrównoważony (zwany także rozwojem zrównoważonym lub sustensywnym) jest definiowany jako taki rozwój społeczny i gospodarczy, który jest w stanie zapewnić zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa w sposób nienaruszający możliwości sprostania oczekiwaniom przyszłych pokoleń. Należy przy tym uwzględnić skutki prowadzonych działań i ich wpływ na przyszłe pokolenia (np. [Beckerman, Pasek 2001, s. 74; Loucks, za: Sarang, Vahedi, Shamsai 2008, s. 200]).

Rozwój zrównoważony składa się z trzech składowych, które muszą współdziałać. Są to komponenty: ekonomiczne, ekologiczne i społeczne, traktowane jako równorzędne. Rozwój zrównoważony nie polega na prowadzeniu ciągłego rozwoju polityki gospodarczej, społecznej czy środowiskowej, ale na ich wzajemnym równoważeniu [Ciechanowicz-McLean 2003, s. 38].

Pojęcie rozwoju zrównoważonego ewoluowało przez lata. Obecnie można przyjąć, że łączy się ono z takimi zasadniczymi pryncypiami, jak: jakość życia (utożsamiana często z dobrobytem), troska o środowisko, zapobieganie jego degradacji, myślenie i planowanie długookresowe, sprawiedliwość i równość, partycypacja i partnerstwo [Gibbs 2000, s. 10]. Kluczem do rozwoju zrównoważonego może być adaptacja starego sloganu „myśl globalnie, działaj lokalnie”, co przejawia się m.in. w przenoszeniu części władzy politycznej w dwie strony: do góry (z poziomu narodowego) na poziom transnarodowy – do organizacji politycznych, i w dół (z tego samego poziomu) – na poziom lokalny [Dryzek, za: Gibbs 2000, s. 11].

W odniesieniu do gospodarki prowadzonej w skali lokalnej można zdefiniować zrównoważony rozwój regionalny jako proces oparty na: dążeniu do równowagi między składowymi: ekologiczną, ekonomiczną i społeczną, tzw. ekologizacji gospodarki (polegającej na planowaniu i prowadzeniu działań tak, aby nie naruszać trwale równowagi przyrodniczej), równoczesnej ekonomizacji gospodarki, gdzie przyjęto osiągnięcie celów ekologicznych przy minimalnych kosztach społecznych, poprawie jakości życia mieszkańców w sposób niegenerujący konfliktów ekologicznych (przy założeniu efektywnego wykorzystania zasobów regionu) oraz zachowaniu najcenniejszych przyrodniczo obszarów w regionie przez ich czynną i bierną ochronę.

4. Rozwój zrównoważony i dobrobyt społeczny

Podstawowym dylematem współczesnych koncepcji rozwoju zrównoważonego jest ukierunkowanie procesów wzrostu. Debata w tym zakresie toczy się od lat 70. XX wieku. Stawiane są w związku z tym fundamentalne pytania dotyczące sposobu rozumienia rozwoju zrównoważonego oraz znaczenia wzrostu gospodarczego. W aktualnych teoriach i koncepcjach dominuje przekonanie o konieczności zintegrowania tych orientacji. Chodzi tu zwłaszcza o połączenie dobrobytu społecznego z nowymi inwestycjami, miejscami pracy oraz dochodem generowanym przez gospodarkę regionalną.

Mimo tych tendencji, trudno jest wciąż w sposób jednoznaczny sformułować specyfikę rozwoju zrównoważonego. Pełna integracja w zakresie trzech sfer – społecznej, ekonomicznej i przyrodniczej – ma charakter teoretyczny, będąc czymś w rodzaju modelu idealnego. Jeśli model idealny nie może istnieć w rzeczywistości, to w praktyce rozwój trwały i zrównoważony musi opierać się na wyborze: albo rozwój trwały i zrównoważony, albo dobrobyt społeczny. Jest to jednak podejście błędne,

oparte na tradycyjnych i konserwatywnych założeniach intelektualnych oraz kulturowych.

Przykładem koncepcji, według której rozwój trwały i zrównoważony nie musi oznaczać rezygnacji z dobrobytu społecznego, jest podejście, które przedstawili Beckerman i Pasek. Autorzy założyli istnienie dwóch alternatywnych ścieżek rozwoju o identycznym wyjściowym poziomie dobrobytu. Jedna z tych ścieżek – ścieżka rozwoju zrównoważonego – zakłada ciągły wzrost dobrobytu, przy czym pokolenia wcześniejsze osiągają niższy poziom jakości życia niż te późniejsze. Druga – ścieżka maksymalnego dobrobytu społecznego – zapewnia realizację potrzeb wcześniejszych pokoleń kosztem potrzeb i standardu życia pokoleń przyszłych: w pewnym momencie nastąpi załamanie spowodowane wyczerpywaniem się zasobów. Każda z tych dróg może być uznana za niesprawiedliwą [Beckerman, Pasek 2001, s. 82-83].

Aspekty przyrodnicze w odniesieniu do rozwoju zrównoważonego są wymieniane na równi z aspektami społecznymi i ekonomicznymi. Są to kwestie związane ze stanem środowiska, wykorzystaniem jego zasobów dla potrzeb gospodarki oraz ochroną jego najcenniejszych walorów. Gospodarka ma być prowadzona w taki sposób, aby (przy założeniu odpowiedniego poziomu dobrobytu ludzkości) nie naruszać trwałej równowagi ekologicznej i nie generować konfliktów ekologicznych. Przyjmuje się, że pozwoli to na zachowanie produktywności ekosystemów oraz na korzystanie z nich również przysłym pokoleniom.

5. Konkurencyjność regionów

Konkurencyjność, zgodnie z ujęciem Portera, opiera się na dobrobycie „stworzonym” przez działalność gospodarczą, rozumianą jako dostarczanie dóbr po cenach przewyższających koszty produkcji. W tej definicji kluczowa jest produktywność mierzona poziomem PKB [Ketels 2006, s. 116]. Natomiast w niektórych krajach konkurencyjność jest łączona z dobrobytem „odziedziczonym” a więc z eksploatacją zasobów naturalnych (np. w krajach dostarczających ropę naftową). Przeciwstawić jej można definicję bazującą na udziale w rynku, gdzie konkurencyjność została określona jako zdolność do sprzedaży na rynkach międzynarodowych i wiąże się z równoważeniem całkowitego zewnętrznego bilansu gospodarczego [Ketels 2006, s. 116-117]. Definicja konkurencyjności Portera na poziomie makroekonomicznym (zdolność do produktywności) została rozszerzona przez Scotta i Lodge’a jako zdolność gospodarki narodowej „do wyprodukowania, dystrybucji i obsłużenia dóbr w gospodarce międzynarodowej przy swobodnym konkurowaniu tych towarów i usług z dobrami powstałymi w innych krajach i czynieniu tego w drodze, która zapewni standard życia” [Reinert 1995, s. 25].

Pojęcie konkurencyjności było wielokrotnie definiowane na poziomach: mikro-, mezo- i makroekonomicznym. Konkurencyjność na tych trzech poziomach jest ze sobą ściśle powiązana. Z jednej strony zmiany konkurencyjności przedsiębiorstw

zlokalizowanych w danym regionie wpływają na zmiany konkurencyjności tego regionu, a w ich następstwie dochodzi też do zmian poziomu konkurencyjności gospodarki narodowej. Z drugiej strony międzynarodowa konkurencyjność krajów jest definiowana jako ta, która daje przedsiębiorstwom możliwości do osiągnięcia globalnej przewagi konkurencyjnej potrzebnej do ich przetrwania. Strategia konkurencyjności przedsiębiorstw jest zależna od ich otoczenia [Gadhoun, za: Ulegin, Ulegin, Onsel 2002, s. 204]. Tak więc na poziomie gospodarki narodowej i na poziomie regionu (na podstawie np. istniejącej infrastruktury w regionie, innych zasobów, strategii rozwoju) determinowana jest także konkurencyjność przedsiębiorstw.

Konkurencyjność regionów można zdefiniować jako zdolność regionów do takiego wykorzystania istniejących w regionach zasobów, które pozwoli na osiągnięcie i utrzymanie wysokiego standardu życia mieszkańcom (obecnie i w przyszłości) oraz na trwały rozwój gospodarczy. Jest więc to zdolność regionów do wykorzystania istniejącego w nich potencjału (zgodnie z istniejącym prawem), która zaspokoi potrzeby jego obywateli. I odwrotnie – region jest postrzegany jako konkurencyjny, gdy jest atrakcyjny dla swoich mieszkańców i przedsiębiorstw (obecnych i potencjalnych) [Kruk 2007, s. 15].

Na efektywność funkcjonowania regionów i ich konkurencyjność wpływ mają: położenie regionu (warunki przyrodnicze, historia regionu, sąsiedztwo), walory środowiska przyrodniczego, zabytki kultury oraz czynniki związane z gospodarką rolną, zróżnicowania przestrzenne (powierzchnia regionu, liczba ludności, liczba przedsiębiorstw, ich rodzaj), trwałość struktur przestrzennych (osadnictwo miejskie, wiejskie, relacje między nimi oraz sieci komunikacyjne) oraz stopień koncentracji zainwestowania oraz elastyczność i otwartość układów przestrzennych [Wysocka, Koziński 2000, s. 71-72].

6. Rozwój zrównoważony a konkurencyjność regionów

Analizując konkurencyjność regionu, należy zwrócić uwagę na fakt, że zasoby środowiska przyrodniczego są wymieniane wśród czynników konkurencyjności, ale często są pomijane lub marginalizowane w istniejących systemach mierników. Można przyjąć, że na wzrost konkurencyjności regionu ma wpływ: obecność rzadkich, cennych zasobów (walorów) przyrodniczych i ich eksploatacja, pozyskiwanie oraz przetwórstwo zasobów naturalnych w regionie, działania prowadzone w celu zachowania zasobów dla następnych generacji, lokalizacja w regionie przedsiębiorstw wykorzystujących zasoby naturalne o znanej marce (w kraju i za granicą), występowanie i wykorzystywanie nietypowych walorów (zasobów) przyrodniczych lub nietypowych sposobów gospodarowania nimi, co zwiększa atrakcyjność regionu (zwłaszcza turystyczną), brak lub ograniczanie szkodliwego wpływu przedsięwzięć na środowisko oraz promocja regionu [Kruk 2007, s. 16-17].

Wykorzystywanie zasobów i walorów środowiska przyrodniczego w regionie determinuje jego konkurencyjność oraz ma wpływ na konkurencyjność podmiotów gospodarczych i jakość życia mieszkańców regionów. Poprawa jakości życia najczęściej utożsamiana jest ze wzrostem gospodarczym, mierzonym wartością PKB lub dochodu narodowego na mieszkańca z uwzględnieniem parytetu siły nabywczej.

Zgodnie z ekologiczną krzywą Kuznetza istnieje relacja między dochodem *per capita* (oś X) a degradacją środowiska (oś Y). Przedstawia ją odwrócona litera U. W I połowie wykresu wzrost gospodarczy łączy się ze wzrostem zanieczyszczenia środowiska, po osiągnięciu punktu najwyższego następuje dalszy wzrost, ale połączony ze zmniejszającą się degradacją środowiska. Przyczyny tego zjawiska są różne (np. [Galeotti 2007, s. 427-428; Munier 2006, s. 427]). A więc z tego wynika, że wzrost gospodarczy (i bezpośrednio z nim powiązany wzrost dobrobytu i konkurencyjności) nie musi się łączyć z narastającym zanieczyszczeniem środowiska.

Część autorów uważa, że rozwój zrównoważony i wzrost gospodarczy to dwa przeciwstawne zjawiska. Wiąże się to z faktem, że w przeszłości ludzkość osiągała wysoki wzrost gospodarczy, podczas gdy stan środowiska ulegał pogorszeniu. Część ekonomistów uważa, że wzrost gospodarczy powinien być wartością nadrzędną, inni sądzą, że rozwój zrównoważony ma być czynnikiem limitującym wzrost. Jest jeszcze trzeci pogląd – że oba rozwiązania mogą wzajemnie współistnieć [Munier 2006, s. 426]. Gdyby przyjąć założenia pierwszej i drugiej grupy ekonomistów, to tym samym można założyć również, że konkurencyjność w odniesieniu do gospodarki w regionie i jego rozwój zrównoważony wykluczają się wzajemnie. Ale czy tym samym nie akceptuje się twierdzenia, że rozwój zrównoważony nie pozwala na poprawę jakości życia i osiągnięcie odpowiedniego poziomu dobrobytu?

Można spróbować dokonać analizy zakresu pojęciowego rozwoju zrównoważonego i konkurencyjności regionów. W tabeli 1 przedstawiono porównanie obu pojęć.

Akceptując trzecie podejście (możliwe jest współistnienie wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności wraz z rozwojem zrównoważonym) zarówno w odniesieniu całościowym, jak i w szczególnym przypadku regionu, warto spojrzeć na problem z drugiej strony. Degradacja środowiska spowodowana dążeniem do wzrostu gospodarczego i zwiększenia konkurencyjności wpłynie niekorzystnie na możliwość osiągnięcia tego wzrostu w przyszłości i może doprowadzić do braku wody pitnej, terenów uprawnych czy lasów. Jedynym racjonalnym rozwiązaniem w takiej sytuacji wydaje się próba pogodzenia wzrostu gospodarczego i wzrostu konkurencyjności regionu z poszanowaniem jego zasobów naturalnych, a więc z jego rozwojem zrównoważonym. Możliwość współistnienia takiej równowagi opisuje również Munier, zaznaczając przy tym, że przy rosnącej światowej populacji ludności, nie można lekceważyć wzrostu gospodarczego i skupić się tylko na ochronie środowiska [Munier 2006, s. 441].

Tabela 1. Rozwój zrównoważony i konkurencyjność regionów – porównanie

Kryterium	Rozwój zrównoważony regionów	Konkurencyjność regionów
Istota	Równoważenie polityki gospodarczej, społecznej i środowiskowej	Zdolność do rozwoju regionu zapewniającego dobrobyt jego mieszkańcom
Rodzaj pojęcia	Jest to ciągły proces lub (według innych autorów) zmienny w czasie cel, do którego trzeba dążyć	Jest to właściwość regionu, można o niej mówić, gdy są m.in. 2 regiony i można je porównać
Mierniki	System mierników nadmiernie rozbudowany	Pomijane lub marginalizowane są niektóre czynniki (np. środowisko w ujęciu jakościowym i ilościowym)
Jakość życia	Poprawa jakości życia jest jednym z podstawowych celów rozwoju zrównoważonego	Wzrost konkurencyjności ma przyczynić się do podwyższenia standardu życia w regionie
Sprawiedliwość społeczna	Założenia dot. sprawiedliwości wewnętrznej i międzypokoleniowej są trudne (jeśli nie niemożliwe) do osiągnięcia	Nie uwzględnia się osiągania sprawiedliwości społecznej
Rola władz lokalnych	Istotna przy tworzeniu warunków umożliwiających rozwój społeczno-gospodarczy, racjonalnym wykorzystaniu zasobów regionu (w tym zasobów naturalnych)	
Błędy w definiowaniu	Uważa się, że środowisko przyrodnicze i wymogi jego ochrony są nadrzędne W praktyce model rozwoju zrównoważonego jest zastępowany modelem wzrostu gospodarczego, w którym ład ekonomiczny jest nadrzędny w stosunku do dwóch pozostałych	Brak danych

Źródło: opracowanie własne.

Niektórzy autorzy mówią już nawet o zrównoważonej konkurencyjności regionu (*sustainable competitiveness*), zależnej od konfiguracji zasobów istniejących w regionie, które muszą być przez cały czas odnawiane, aby utrzymać jego zdolność do konkurowania [Harmaakorpi, Uotila 2006, s. 778-779]. Wydaje się to jednak pewnym uproszczeniem, gdyż w odniesieniu do niektórych zasobów nie można mówić tylko o prostym ich odnawianiu, ale konieczny jest ich permanentny rozwój.

7. Zakończenie

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie: jak zapewnić rozwój zrównoważony i konkurencyjność regionów? Czy należy dążyć do wykorzystywania zasobów czy też dbać o ich zachowanie, zwłaszcza w aspekcie walorów środowiska przyrodniczego? Czy zatem obydwa te podejścia są wzajemnie sprzeczne? Czy możliwa jest integracja tych podejść? Czy możliwy jest związany z tym dylematem jakiś kompromis? Z przeprowadzonych w tym zakresie studiów oraz badań wynika, że – jak w każdym problemie mającym charakter dylematu – należy wyszczególnić dwie strony, a mianowicie ograniczenia i szanse.

Ograniczenia mają przede wszystkim charakter instytucjonalny. Chodzi tu o utrwalone w długotrwałym procesie historycznym instytucje ekonomiczne, takie jak np.: obowiązujące zasady funkcjonowania rynku, ilościowy paradygmat w zakresie określania zysków i strat i wynikającą stąd potrzebę osiągania wymiernych efektów w działalności gospodarczej, wciąż jeszcze słabą pod względem znajomości istoty rozwoju zrównoważonego świadomość społeczną i wynikające stąd oczekiwania dotyczące szybkich i znaczących wyników prowadzonej polityki gospodarczej i regionalnej, zbyt mało elastyczny system prawny związany z ochroną środowiska.

W wypadku regionów peryferyjnych i opóźnionych pod względem struktury gospodarczej – na przykład Polski – koncepcja rozwoju zrównoważonego nie jest powszechnie wdrażana, znacznie częściej jest akcentowana konieczność uzyskiwania wymiernych efektów rozwoju. Ma to swoje psychologiczne uzasadnienie, zwłaszcza w sytuacji przyspieszonych zmian systemowych w postaci (równoległe prawie występujących) procesów: transformacji politycznej, powstania gospodarki rynkowej, integracji europejskiej i globalizacji. Trudno się zatem dziwić, że dążenie do dobrobytu społecznego – niemalże za wszelką cenę – przeważa nad świadomością przetrwania walorów środowiska przyrodniczego dla przyszłych pokoleń.

Szanse są związane ze zjawiskiem tzw. łagodnego nacisku kulturowo-cywilizacyjnego. Rozwija się coraz bardziej powszechna świadomość ekologiczna i jej powiązanie z kształtowaniem postaw przedsiębiorców, wspólnot lokalnych i regionalnych oraz władz publicznych. Nacisk ten jest ukierunkowany głównie na sferę antropologiczną i polityczną. Jeśli jeszcze niedawno istota rozwoju zrównoważonego nie występowała powszechnie (poza kręgami akademickimi), to teraz „wrasta” ona w świadomość społeczną tak, jak podstawy prowadzenia biznesu. Źródłem tego nacisku jest współczesna kultura oparta na potrzebie holistycznego ujęcia rozwoju gospodarczego. W konsekwencji sposób rozumienia dobrobytu społecznego dotyczy w coraz większym stopniu procesów harmonizacji wszystkich składników biosfery.

Zatem rozwój regionów oparty na podniesieniu ich konkurencyjności nie jest sprzeczny z dążeniem do zachowania najcenniejszych zasobów dla przyszłych pokoleń. Nie oznacza to jednak, że wszystko w tym zakresie zostało już zrobione.

Literatura

- Beckerman W., Pasek J., *Justice, Posterity and the Environment*, Oxford University Press, Oxford 2001.
- Chączyński J., Nowakowska A., Przygodzki Z., *Region i jego rozwój w warunkach globalizacji*, CeDeWu, Warszawa 2007.
- Ciechanowicz-McLean J., *Ochrona środowiska w działalności gospodarczej*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis™, Warszawa 2003.

- Galeotti M., *Economic growth and the quality of the environment*, „Environment, Development and Sustainability” 2007 vol. 9.
- Gibbs D., *Ecological modernisation, regional economic development and regional development agencies*, „Geoforum” 2000 vol. 31.
- Harmaakorpi V., Uotila T., *Building regional visionary capability. Futures research in resource-based regional development*, „Technological Forecasting & Social Change” 2006 vol. 73.
- Ketels Ch.K.M., *Michael Porter’s competitiveness framework – recent learnings and new research priorities*, „Journal of Industry, Competition and Trade” 2006 vol. 6.
- Kruk H., *Znaczenie przyrodniczej konkurencyjności regionu dla trwałego i zrównoważonego rozwoju*, [w:] *Ekologiczne aspekty zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego*, red. K. Michałowski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2007.
- Munier N., *Economic growth and sustainable development: could multicriteria analysis be used to solve this dichotomy?*, „Environment, Development and Sustainability” 2006 vol. 8.
- Reinert E.S., *Competitiveness and its predecessors – a 500-year cross-national perspective*, „Structural Change and Economic Dynamics” 1995 vol. 6.
- Sarang A., Vahedi A., Shamsai A., *How to quantify sustainable development: a risk-based approach to water quality management*, „Environmental Management” 2008 vol. 40.
- Ulegin F., Ulegin B., Onsel S., *A power-based measurement approach to specify macroeconomic competitiveness of countries*, „Socio-Economic Planning Sciences” 2002 vol. 36.
- Waldziński D., *Polityka regionalna w Polsce w procesie przemian kulturowo-cywilizacyjnych. Zarys problemu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2005.
- Wysocka E., Koziński J., *Strategie rozwoju regionalnego i lokalnego po reformie administracyjnej państwa*, Difin, Warszawa 2000.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND COMPETITIVENESS OF REGIONS: THEORETICAL CONSIDERATIONS

Summary: It seems nowadays that there are two main paths leading to increased social welfare and region’s development. One is the sustainable development and the other the growth of competitiveness. Some economists, however, believe that these paths of reasoning exclude each other. The paper has the aim to present the similarities of region’s sustainable development on the one hand and its competitiveness on the other. It also includes their comparison. Furthermore, the potentials and limitations of the regional development are also presented. The paper reaches the conclusion that sustainable development and region’s competitiveness do not have to contradict each other.